Пахолюк О. І. - здобувач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС АДМІНІСТУВАННЯ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ДЛЯ ПРИДБАННЯ ТОВАРІВ У ГРУПАХ

Однією з причин недостатнього розвитку небанківського фінансового сектору України є недовіра населення як наслідок впливу корупційного фактору та непоодинокі приклади здійснення господарської діяльності з метою заволодіння коштами громадян. Легкість і простота отримання коштів шахраями негативно позначаються на рівні довіри фізичних осіб до фінансового сегменту, що утримує значну частину коштів від інвестування в економіку.

Спеціально уповноваженим органом у сфері регулювання ринків фінансових послуг є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг). Відповідно до ст. 4 Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затвердженого Указом Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011 [1], та Постанови Кабінету Міністрів України

«Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 5 серпня 2015 року № 609 [2], Нацкомфінпослуг визначено органом ліцензування такого виду господарської діяльності, як надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів), зокрема з адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах (нерухомості, транспорту, іншого рухомого майна), а також здійснення нагляду за дотриманням ліцензійних умов.

Недосконалість окремих законодавчих актів, неврегульованість низки понять і невиконання певних норм небанківськими фінансовими установами, що здійснюють адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах, та іншими учасниками стимулюють учинення корупційних кримінальних правопорушень у цій сфері. Зазначені аспекти мають важливе значення в контексті визначення ролі правоохоронних органів у відстеженні прогалин у праві та законодавстві, визначенні нормативно-правових норм, які державні службовці трактують усупереч чинному законодавству, що змушує повертатися до дослідження злочинів, учинених у цій сфері, не тільки в юридичному трактуванні, а й задля вироблення чітких методичних рекомендацій, які можуть використовувати працівники під час виявлення кримінальних правопорушень.

Одним із критеріїв позитивних реформ у державах, де відбуваються демократичні процеси, є курс на зменшення впливу адміністративного ресурсу на бізнес. Нині науковці не одностайні щодо необхідності посилення державного контролю за наданням небанківськими установами фінансових послуг.

Частково поділяємо думку З. М. Фаткудінова, який уважає, що вдосконаленням механізму захисту прав вкладників є визначення основного принципу: головну відповідальність за результати діяльності фінансової установи несе не держава, а безпосередньо фінансова установа. Вдночас держава здійснює регуляторну функцію [3, с. 30]. Ініціатами законодавчого врегулювання вказаної діяльності є також компанії, які позитивно зарекомендували себе на фінансовому ринку України та мають значну клієнтську базу. Як засвідчує практика, навіть найдосконаліша система правового регулювання фінансового ринку у сфері здійснення діяльності із залучення активів фізичних осіб не може однозначно гарантувати вкладникові уникнення різноманітних втрат.

Водночас соціальна напруга серед потерпілих від діяльності фінансових установ переростає в акції, протести й демонстрації з вимогами поновити їхні порушені права, оскільки органи державної влади, контролюючі органи та органи місцевого самоврядування несуть соціальну відповідальність (адже уможливили діяльність таких установ) за відшкодування потерпілим матеріальних збитків. До того ж, часто саме корупційні правопорушення посадовців є однією з причин негативних наслідків. Це, передусім, видача небанківським фінансовим установам дозвільних документів, попри невідповідність установи встановленим критеріям, нереагування на порушення в їх діяльності, а також бездіяльність контролюючих органів.

Зазначені корупційні кримінальні правопорушення є латентними, або такими, які складно розслідувати через відсутність достатніх доказів вини. Більше того, якщо неправомірні дії посадовця, які полягали у службовому підробленні документів щодо діяльності небанківської фінансової установи, зловживанні службовим становищем на користь цієї установи шляхом прийняття рішень про видачу, анулювання чи не прийняття рішення про анулювання ліцензії, за певних обставин можна буде підтвердити після певного часу, то ймовірність отримання доказів щодо неправомірної вигоди посадовця є досить низькою. Тому корупційні дії посадовців потребують документування відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 23 листоп. 2011 р. № 1070/2011. - Офіційний вісник України. - 2011. - № 94. - 41 с.

2. Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серп. 2015 р. № 609 // Офіційний вісник України. - 2015. - № 68. - 8 с.

3. Фаткудинов З. М. Как усилить защиту прав вкладчиков? / З. Фаткудинов, В. Новицкая // Российская юстиция. - 2001. - № 12. - С. 30-32.